

FILOLOGIYA VA TILLARNI OSON O'QITISH USULLARI

Ibrohimova Halima Vahobjonovna

O'zMU o'zbek tili filologiyasi 1-kurs talabasi.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada filologiya fanining zamonaviy rivojlanish bosqichlari, chet tillarini oson va samarali o'qitishning ilg'or metodlari hamda o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktiv hamkorlikning ahamiyati yoritilgan. Maqolada kommunikativ yondashuv, texnologik vositalardan foydalanish, lingvokulturologik yondashuv va integrativ ta'lim metodlari asosida tahlillar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *filologiya, til o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, lingvokulturologiya, interaktiv usullar, raqamli texnologiyalar.*

Filologiya — bu insoniyat tafakkuri va madaniyatini ifoda etuvchi eng muhim fan sohalaridan biridir. Tilni o'rganish nafaqat grammatik tizimni o'zlashtirish, balki milliy qadriyatlar, madaniy an'analar va tafakkur tarzini anglashni ham o'z ichiga oladi. Bugungi kunda dunyo miqyosida chet tillarini o'qitishda yangicha pedagogik yondashuvlar, kommunikativ metodlar va raqamli texnologiyalar keng qo'llanilmoqda.

Chet tilini o'qitish jarayonida asosiy maqsad — o'quvchilarning til kompetensiyasini, ya'ni nutqiy, grammatik, ijtimoiy va madaniy ko'nikmalarini shakllantirishdir. Shu boisdan, filologiya sohasida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar zamonaviy metodlardan, shu jumladan kommunikativ, interaktiv va loyiha asosidagi o'qitish usullaridan samarali foydalanishlari zarur.

- **Til o'qitishda kommunikativ yondashuv**

Kommunikativ metod bugungi kunda eng samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu metodning markazida o'quvchi shaxsining faol ishtiroki va haqiqiy muloqotga yo'naltirilgan o'rganish jarayoni turadi. O'quvchilar grammatik qoidalarni mexanik yodlashdan ko'ra, tilni amaliy nutq vositasi sifatida qo'llashga o'rganadilar.

Masalan, ingliz tili darslarida “role-play” (rolli o'yin), “pair work” (juftlikda ishlash) va “project work” (loyiha ishlari) kabi mashg'ulotlar o'quvchilarni erkin fikrlashga undaydi. Bu yondashuv tilni tabiiy muhitda o'rganish imkonini beradi.

- **Lingvokulturologik yondashuvning o'rni**

Til va madaniyat bir-biridan ajralmas tushunchalardir. Shu bois lingvokulturologik yondashuv til o'qitish jarayonida muhim o'rin tutadi. Har bir so'z, ibora yoki grammatik struktura o'zida milliy mentalitetni, urf-odatni aks ettiradi. Masalan, o'quvchilarga ingliz tilidagi “Thank you”, “Excuse me” kabi iboralar nafaqat tarjimasi, balki ularning madaniy qo'llanish konteksti bilan ham o'rgatilsa, kommunikativ madaniyat samaraliroq shakllanadi.

- **Interaktiv va texnologik usullarning samaradorligi**

Axborot texnologiyalari asosida o'qitish filologiya ta'limida yangi bosqichni boshlab berdi. Internet platformalari, mobil ilovalar (Duolingo, Quizlet, BBC Learning English), onlayn test tizimlari, videodarslar va sun'iy intellekt asosidagi chat vositalar (masalan, ChatGPT) til o'rganishni yanada osonlashtirmoqda. Bundan tashqari, interaktiv taxtalar, audio-vizual materiallar va virtual sinf xonalari yordamida o'quvchilar ko'pkanalli idrok orqali tilni chuqurroq o'zlashtiradilar. Bunday muhitda o'qituvchi ko'proq yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi rolni bajaradi.

- **Differensial va individual yondashuv**

Har bir o'quvchi o'ziga xos o'rganish uslubiga ega. Shu sababli, o'qituvchi har bir talabaning til o'zlashtirish tezligi, qiziqishi va tayyorgarligini inobatga olgan holda darslarni tashkil etishi lozim. Bu — “student-centered learning” (talaba markazli ta'lim) tamoyiliga asoslanadi.

Masalan, bir guruh talabalarga audio mashqlar mos bo'lsa, boshqalar uchun vizual materiallar samaraliroq bo'ladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va natijada til o'rganish jarayoni osonlashadi.

- **Integrativ va loyiha asosidagi o'qitish**

So'nggi yillarda filologiyada integrativ ta'lim konsepsiyasi keng tarqalmoqda. Bu yondashuvda til o'rganish boshqa fanlar — tarix, madaniyat, adabiyot bilan uzviy bog'lanadi.

Masalan, ingliz tilidagi darslarda Shekspir asarlaridan parchalar o'qish, ularning tarixiy kontekstini tahlil qilish yoki tarjima jarayonini o'rganish orqali o'quvchilar tildan tashqari madaniy bilimga ham ega bo'ladilar.

Shuningdek, “project-based learning” usuli yordamida talabalar ma'lum mavzuda loyiha tayyorlaydi. Bu esa mustaqil izlanish, jamoaviy fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi.

Filologiya fanida til o'qitishning zamonaviy metodlarini qo'llash o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirishda va madaniyatlararo muloqotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Kommunikativ, lingvokulturologik, interaktiv va texnologik yondashuvlarning uyg'unligi til o'rganish jarayonini nafaqat samarali, balki qiziqarli qiladi. Shu bois, har bir filolog-o'qituvchi o'z pedagogik faoliyatida innovatsion metodlardan foydalangan holda o'quvchilarning til o'zlashtirish jarayonini osonlashtirishga e'tibor qaratishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hymes, D. (1972). On Communicative Competence. In J. Pride & J. Holmes (Eds.), Sociolinguistics. Penguin Books.
2. Richards, J.C. & Rodgers, T.S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

3. Krashen, S. (1982). Principles and Practice in Second Language Acquisition. Pergamon Press.
4. Harmer, J. (2015). The Practice of English Language Teaching. Pearson Education.
5. Larsen-Freeman, D. (2018). Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford University Press.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Chet tillarini o'qitish bo'yicha metodik qo'llanma, 2023-yil.
<https://www.edu.uz/uz/pages/languages>
7. British Council Uzbekistan. Modern English Teaching Methods.
<https://www.britishcouncil.uz>